

Nádler

Nádler István
festőművész kiállítása
Gönczi Galéria
Zalaegerszeg
2006. május 11-július 24.

„Nádler István az 1945 utáni magyarországi képzőművészet egyik legkiemelkedőbb alakja.”-írja Rum Attila a 2001-ben Kossuth Díjat kapott festőművész zalaegerszegi katalógusának előszavában. Persze nem szorul ez a kijelentés megerősítésre, hiszen ha valaki (ha még csak felületesen is) követi a kortárs magyar művészet mindennapjait, az ennek a kijelentésnek a valóságtartalmával tisztában van. És azzal is persze, hogy ezzel nagyon keveset mondtunk el Nádler István szerepéről és rangjáról az egyetemes és magyar képzőművészet jelenében.

Nádler 1958 és '63 között Hincz Gyula tanítványa a Képzőművészeti Főiskolán Budapesten. A ma már legendás Zuglói Kör tagja, majd több külföldi ösztöndíjjal Európa különböző országaiba jut el. Franciaország, Németország, Ausztria és Csehország alkotótelepein dolgozik. Közben grafikákat és szobrokat is készít. Geometrikus munkáinak szereplője, néha ihletője is a népművészet, hard edge-s kompozíciói gyakran tartalmaznak átírt, stilizált folklórmotívumokat. Előadásában ez a szigorú elvek alapján szerkesztett és létrehozott világ is líraian tudott megszólalni. A nyolcvanas évek transzavantgard, újfestészeti vonulata nála is jelentős változásokat hoz, – oldottabb, líraibb énje kerül előtérbe (visszanyúl az induláshoz), festészete spontán gesztusokból építkező, erőteljesen zenei gyökerekből táplálkozó irányba mozdul. Malevics motívumok tűnnek fel képein, geometrikus formák és lendületes ecsetnyomok uralják a sítot. A zárt,

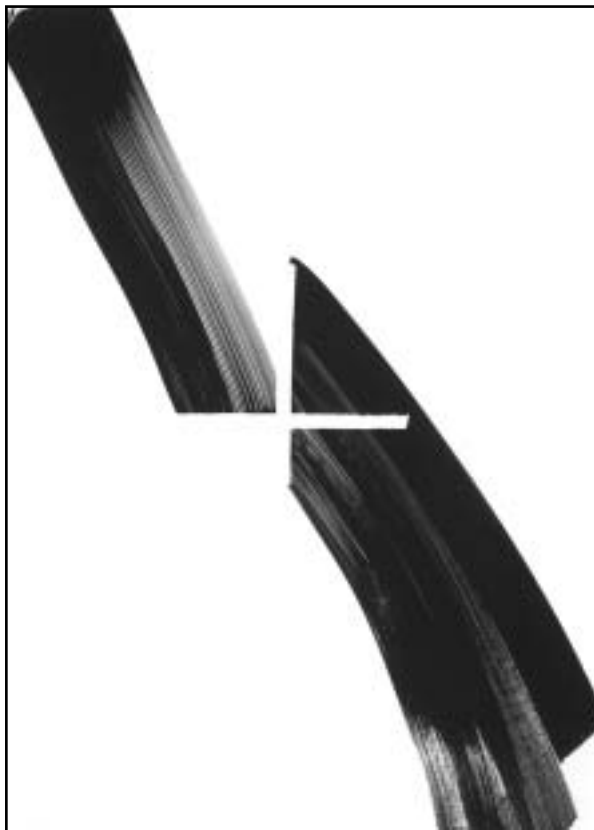
szigorú motívumokból visszanyert dinamikus gesztusok a kompozíciók belüli rend és nyugalom átrendezésére és újjáépítésére tett kísérletek. Hemrik László találóan írja egy helyen: „Nádler nem képeket fest, hanem a festészetet mint folyamatot látatja, s viszi egyik képről a másikra.”. Nagyon jól példázza ezt az állapotot 1997-ben festett egyik nagyméretű munkája *Úton* címmel (200x2150 cm!). Ez több egymás mellé helyezett vászomból áll, amelyek igazából külön-külön is megállnák helyüket, így együtt azonban valóban valamiféle „meditációs-festészeti” folyamatot (*uta!*) mutatnak be. Vízszintesen több sávra bontott síkon, átlósan és függőlegesen mozgó vonalakat, ecsetnyomokat látunk. Magas feszültségű, emocionálisan telített gesztusok ezek, mégis játékosak maradnak a sárgán és vörösen izzó felületeken. (A kép Nádler István 2001-es Műcsarnokbeli kiállításán szerepelt.)

Nádler egész életében tudatosan keresi, építi motívumait. És tudatosan keresi azt a meditatív, spirituális közeget és állapotot, amiben munkái a kellő koncentrációval létrejöhetnek. Így kerül a szellemi alapvetés különböző fázisaiba Bartók Béla és Steve Reich zenéje és a minimálzene birodalmából talán így vezet út a tibeti gyútoszerzetesek szertartásain megörökített mormogó, egyenletes „énekbeszéd” tradíciói felé. Az ennek hatása alatt készült, talán Nádler „újabb korszakának” is nevezhető munkákból nyílt kiállítás Zalaegerszegen a Gönczi Galériában.

A kiállítóterbe lépve, az első dolog, ami rögtön megállapítható, hogy a kiállítás törzsét hófehér papírra, fekete tussal, erőteljes, koncentrált gesztusokkal elkészített, elegáns mattüveg mögött installált képek adják. A három vászomból, ami a tárlaton szerepel, kettő a második terem szemközti falán – egyébként a mindenkori kiállítások gyűjtőpontjában – van elhelyezve, egy pedig rögtön a bejárat jobb oldalán kapott helyet. Így a kiállítás alaphangulatát tulajdonképpen a monokróm, kalligrafikus képek határozzák meg. És bár bizonyára meghatározó volt a kiállítás anyagának összeválogatásában, hogy Zalaegerszegen Nádler kiállítás még nem volt (legalábbis e cikk írója nem tud róla), ezért kerülhetett be a három színes munka is a tárlat anyagába – hiszen így egy kicsit ezt is meg lehet mutatni – valójában megélt volna együtt, önmagában a monokróm anyag. Persze ez csak feltételezés, hiszen a terem sarkába beállított videofelvételen éppen az ultramarin-fekete színű sorozat egyik darabjának készültét láthatjuk egy riportfilm apropójából.

Nádler spirituális ihletettséggel hozza össze Malevics motívumait a kalligrafikus, keleties elvontsággal. A szuprematista kereszt jól illeszkedik a magas koncentrációjú gesztusok kiszámított, végtelenül tiszta rendszerébe. A széles ecsettel felhordott tus, az ecsetszálak struktúralétrehozó képessége gazdaggá és dinamikussá teszik a felületet. Számomra itt nyilvánult meg a felújított galéria egyik legszebb erénye. A harmonikus térben, a fehér, neutrális közegben ezek az ecsetrajzok szinte leléptek a papírról. Továbbfutottak a nekik kijelölt határokon, kapcsolatba léptek egymással és szétváltak, újra és újra rendezték maguknak a teret. Ritmusuk, dinamikus zeneiségük valóban meg tudott szólítani a galéria falai között.

MaZo

Nádler István: Fb. 2005. III-IV.